

Recensie: Het Kanaal***

Fakkeltheater Zwarte Zaal
vrijdag 11 augustus 2017

foto © Koen Broos

Recensie:

Wie dacht dat de culturele interesses van holebi's zich beperken tot zich in veel te kleine goudkleurige spannende broekjes hijsen en met hun blote bast overgoten met vaseline wat protserig staan pronken op trucks tijdens gay parades zoals de Antwerp Pride, foute kermissen bekijken als het Eurovisiesongfestival en zebrapaden wat van kleur voorzien omdat de strijd voor holebirechten in ons land bijna overbodig geworden is wegens zo goed als alles al bereikt wat men dromen kan, heeft het mis. Met 'Het Kanaal' van Muziektheater Transparant op een tekst van Gaea Schoeters, een compositie van Annelies Van Parys en live begeleid op luit en gitaar door Maarten Vandenbenden bracht het festival een gitzwarte voorstelling vol maatschappijkritiek en ironie, die pas op het einde zijn tragikomische gezicht toonde.

In 'Het Kanaal' staan twee personages naast elkaar. Aan de kant van Europa de vluchteling (Adams Mensah) die het Kanaal wil overzwemmen om in het VK een nieuwe toekomst tegemoet te gaan. Op de krijtrotzen staat aan de andere kant een transgender, een man die een vrouw werd (Katelijne Verbeke die stelt dat haar personage het resultaat is van 'een bouwfoutje van de natuur') en een einde aan haar leven wil maken. Twee tegenovergestelden zien we. De ene zit vol hoop "wie echt iets wil, bereikt zijn doel" heeft niets te verliezen en wil leven, de ander is de wanhoop nabij en ziet geen toekomst meer. Door toeval kruisen beide wegen elkaar.

Het Kanaal geeft stevige maatschappijkritiek over de vluchtelingenproblematiek enerzijds en hoe onmenselijk ermee om wordt gegaan. Deze crisis is overigens nog lang niet voorbij als je de toestand in het Maximiliaanpark en de omgeving van Brussel Noord op dit moment bekijkt. Onze samenleving is gewoon net als in andere hoofdsteden niet meer in staat om de armoede weg te camoufleren. Ze is overal aanwezig. Aan de andere kant, is er het verhaal van de transgender die nauwelijks tot niet aanvaard wordt als vrouw in een door mannen gedomineerde samenleving. Zij staat op het punt zich van een krijtrot te storten van Beachy Head waar wel vaker zelfmoord gepleegd wordt. Het zorgt meteen al voor een van de eerste woordspelingen in het stuk: 'een klif die zich rotsvast hield aan zijn zijn.'

Daartussen wentelt sopraan Naomi Beeldens zich die niet zelden via glissandi en combinatie parlando-zang bijkomende inzichten toevoegt zoals in het openingsnummer dat geroddel aankaart. Ze stipt de maatschappelijke rol van (muziek)theater aan door te stellen 'Toneel wordt een spiegel en geweten voor wat de wereld wil vergeten.' Tevens kondigt ze de eindscène aan, wat jammer is omdat we zo erop gewezen worden dat dit alles 'maar' om theater gaat. Sterk is dan weer de verwijzing naar Shakespeares 'The book of Sir Thomas More': 'Whet their detested knives against your throats, spurn you like dogs, and like as if that God owed not nor made not you, not that the elements were not all appropriate to your comforts, but charter'd unto them? What would you think to be us'd thus? This is the strangers' case and this your mountainish inhumanity.' en 'Leven of sterven dat is de vraag' uit diens Hamlet zingt ze. De ironie zit vooral in Katelijnes tekst 'Wie vooral in spreekwoorden spreekt, luistert zelden naar de antwoorden' klinkt het terwijl ze net een resem aan spreekwoorden op de toeschouwers loslaat. 'Ik ben opgegroeid met facts and figures. Boys don't cry. Vrouwelijke hysterie is niet aan mij besteed.' laat ze de transgender zeggen. Over de Britse samenleving laat ze optekenen: 'Het

nageslacht is belangrijk. Maar er gaat niets boven voetbal.', 'Zo lossen we de conflicten hier op. Door ze in stilte uit te zitten.', 'Conservative is hier meer dan een partij.', het gebrek aan seksuele voorlichting vroeger kaart ze aan met: 'Een beetje bloed was toen genoeg om je van kant te maken. Over menstruatie werd niet gepraat.', en over handtastelijke mannen op café moeten tolereren als transgender klinkt het: 'Alsof mijn private parts ineens publiek domein werden.' De transgender misloopt haar benoeming, ziet haar inkomen dalen, moet naar een armere wijk verhuizen en al haar uitspraken of onderzoeksresultaten als wetenschapper worden plots in twijfel getrokken ...

Mensah van zijn kant laat dan weer optekenen dat alleen wie sterk is het kan redden tijdens de overtocht op de Middellandse Zee. Niet de beste. Solidariteit bestaat niet als je vluchteling bent. Het is ieder voor zich, merken we. Ijzerscherp is ie wanneer ie aankaat dat mensen die vluchtelingen uit het water halen waar dat niet mag een straf van drie jaar kunnen oplopen. 'Als hij dood is, mag hij wel opgevist worden. Wie is hier de barbaar?' stelt ie.

Hoewel de voorstelling inhoudelijk erg sterk is, durft de vorm wel eens de boodschap verstoren. Bij het openen en sluiten van de zwarte en wit transparante paraplu's bijvoorbeeld. Maar even goed ook in de scherpe 's'-en, 'sch'-en, fel aangeblazen 'w' en foutieve accenten in sommige woorden door Mensah. Het geldt overigens ook voor Naomi Beeldens die accenten op eindlettergrepen legt als 'slaPEN' en 'sterVEN', met extra nadruk op de eind n. Dat voelt allemaal bijzonder geforceerd aan en zorgt ervoor dat het publiek zeer veel aandacht moet houden bij de voorstelling. Katelijne Verbeke is daarentegen wél erg straf in de ironie die ze tentoonspreidt, de gedepimeerde blik die ze laat zien, de tranen ook die ze laat. Haar inleving is ronduit top.

Finaal dreigt de voorstelling weliswaar zelfmoord te romantiseren wanneer Verbekes personage stelt 'Het leven heeft ons aangereden en vluchtmisdrijf gepleegd.' en ernaar uitkijkt om een streepje te worden, een cijfer. 'Ik ben niet voor niets een wetenschapper. Ik wil geen drama. Ik wil een cijfer worden dat opgeteld een te groot getal vormt.' om zo het hoge aantal zelfmoorden (en pogingen) onder transgenders (en bij uitbreiding holebi's) aan te kaarten. 'Een groter contrast met het happy, shiny, bling bling en over de top feestgedruis van een Gay Parade bestaat wellicht niet. Toch wordt zelfmoord "gelukkig" uiteindelijk niét geromantiseerd door de tragikomische laag die pas helemaal op het einde wordt toegevoegd.

Het Kanaal is ondanks de tragikomische toer die het zeer laat opgaat en de hoeveelheid ironie uiteindelijk een wrange, donkere (ook letterlijk bij start en einde) voorstelling die je met een ongemakkelijk gevoel naar huis stuurt.

< Bert Hertogs >